

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

☉ X O X ☉

Korta Lärda Nyheter.

Man gissar at denne Månad är nåmd efter Majus Mercurii Mor: doch synes troligare, at Romulus upkallat honom efter Majores, eller de äldre och myndigare Rådsherrar. Keisar Carl Magnus har helsat honom för Wonnemonath, af många behageliga orsaker. Wåre Swenske woro ej emot et lysande nöge, som wid denna tiden wisde sig på gröna parker. De Nordiske handlingar tala mycket om Majgrefwar och Grefwinnor. I Skåne gifwas ännu desse Blomsterherrar, och lemna ärligen uti denne månad ojäfagliga bewis af den pragt och nit, som deras förfäder brukat wid den werdsliga Löf- eller Blomsterhögtiden.

Urke-Bisfopen Jöns blef af Kong Gustav I. till Majgrefwe frönt med en stor Blomsterfrants år 1526, för hwilken botaniska promotion bemalte Bisfop några dagar derefter, eller Pinges-dagen, gaf et ståtelligt Callas.

Om Knutsgillet och Majgrefwar i Malmö, deras Wal och flera göremål, har Herr Rådman Flensborg för detta utgifwet omständelig berättelse, uti des beskrifning öfwer Knutslaget.

Schole-Gossarne uti nämnda stad, ha tills 1732 widtag, haft sin Majgrefwe den 1 Maj. Man märker sluteligen den gamla plågseden, at i början af denne Månad dricka Merg i Venen, en plågsed som kommer från de Romare, och är ännu nog i Moden.

Magasinet jämte Nytt i Staden utkommer näste lördag om aftonen, och måste hemtas, emedan min Mercurius blifwet opastlig.

** X O X **

281

No 23.

Götheborgska

Magasinet.

Den 2 Junii 1759.

Förefattning af Historien om Människjan, och uprinnelsen til den olikhet, som tid efter annan upkommet.

Den förste som taget in et stycke af den stora al-männingen, och hittade på det infallet, at säga: detta är mit; detta hörer mig til; lade tillika grunden til alla borgeliga samhällen. Skada, säger Förefattaren, at des åhörare waret nog ensaldige, at tro honom; och at ingen språkat til dem med dessa ord: Ugter Eder at tro denne bedragaren; Blommer icke at jorden är ingens, och frukten hörer alle lika til. Men begrep om egendom kom ej omedelbarligen fram. Många steg måste tagas, innan man träffade denna gränskilnaden af det naturliga tillståndet.

Det första begrep, som en dödelig hade, rörde des egen werkelige warelse: des älsta omtanke war, at bär-ga sig. Jordens alster lemnade honom tillräckelig näring, och han betjente sig deraf genom en slags ingifwelse. Hunger och flera begär öfwerthygade honom, at han war til mer än på et wis: bland annat sann han sig hågad, at fördka sit slägte: och denna böjelse war så stild ifrån all hjertnjupenhet, at bägge könen ej kändes wid hwarandra, sedan behofwet war alt; ja modren wårdade föga barnet, sedan hon blifwet umbärlig.

lig. Denna werldsaldren war ej heller frifallad från alla swårigheter. Från woro höga, och deras frugter tilräckeliga: Djuren farlige medtäflare om födan, och somliga nog närgångna på selswa lifwet. Allsamman gaf anledning, at lägga sig på krops-öfningar; at wara snabfotad och tapper, war högsta förtjenst i de tider. Beswären öfte sig tillika med folkhopen, och lefnadsföreten ändrade sig efter den olifhet, som Climat och jordmånen medförde. Långa och swåra winttrar, owanlig hetta och misföret öftade ny slit och tiltagshet. Långt efter hafskusten och wid floder upfunnos fiskare-reswar och krotar; Där upkommo de förste fiskare. I stogar gjordes bågar och pilar: Der fingo Jägare och Krigare sina stambåll. I kallare länder måste mördade wildjur släppa til sina welsar. Jungeld och eldsprutande berg, eller dylika tilfälligheter, gafswo anledning, at tänka på wärma mot strängare winttrar. Af någon obekant händelse, kom man at anställa jämförelse af saker, som swåswade städse för ögonen; hwaraf man änteligen gjorde sig något begrep af det, som wille stor och liten, stark och swag, snabb och hög, berofflig och rädd, och flera lika djupsinniga upfinningar. Dessa nya ljus hade större klarhet i följe med sig, som öfwerlygde människan om sit uplysta företråde för andra djur. Man började därfore, at sätta fallstreck för de sednare, och med konst underkufwa dem, som hade magten på sin sida. Och detta war det mästerstycket, som inbläste i människan första gnistan af högnad. Men öfwerlygelsen om denna fördel blef ej länge behållen hela släktet. Hwar och en spersade sig på långt håll, at få et steg för sin medmänniska. Ännu hade man föga större omgånge med sine likar, än med de

ostä-

ostättige: doch fans af anstälta rön på sig sels, och de förre, at de samme buro sig ej annorlunda åt, än man sels hade gjort, i samma omständigheter: Denna betydande sanning alstrade förträffeliga lefnadsreglor, utan widlöftig omhugsan. Sedan man funnet af sin egen lust at må wäl, at denna år driffjädren til alla människa gerner; Skilde man de salsyntare tilfällen, då en alman nytta gaf hopp om andras biträde, från de ännu salsyntare händelser, då fleras tillopp öftade mistroende. I kraft af den reglan förente man sig, at med samsälta krafter angripa de grymmare wildjuren: i kraft af den andra, brukade man under tiden slughet, list och förståning, at få fasta på et nötrå. Ännu gick denna klofhet allenast ut på närwarande behof, ty försigtigheten war ej mognad. Skulle man gripa en Hjort; ingen fara, at ju hwar en stod ärligen på sin post; men en hare löper förbi en af salskapet, farwål med den Posteringen! Haren togs, och hjorten slapp undan.

Man begriper utan hufwudbråk, at til dessa samråd föga konstigare språk fodrades, än som faller på träkor och markattor. Några harmande läten, underhulne med årbårder, och et eller annat ord på köpet, woro tilräckeliga til ändemålet, och utgjorde kanske hela tiden Modersspråket hos de Wilde. Medlertid steg förståndet, och hushållningen tillika. Man lade sig nu mera ej under det närmaste tråd, eller i första jordkula: man gjorde sig Hyddor af qwisstar och småstog, dem man nedhugget med hwassa stenar, och öfwerdraget med ler och orenlighet. Från detta tidehwarfwer började Familier hos desse Fristalare at slå sig tilhopp, och göra fastigheter af sina lerhus. Troligt, at dessa egendomar

mar

mar hade och tråtor med sig i följe. Begwåmligheten gjorde nu, at barn och Föräldrar samlades, och blefwo af wanan at se hwarandra något mildare. Här upkom ägta och faderlig kärlek i små samhällen, som wæste ej af andra band, än dem frihet och inbördes tillgifsvenhet knutet. Dwinnorna blefwo snart inhyses-hjon: Wækligheten fick närmare insteg, och yrheten fick affled. De måste förena sig mot de wilde djuren, och begwåmligheten, som wanan gjorde til ingen födde behof, och lade första oket på människliga nackten. En stadare blef olyckelig, om han miste, det han utan minsta lyckalighet ägde.

Sedan nöden således drifwet folket tilsamman, och salskap blifwet oundbärliga, sedan wattufloder, jordbäfningar och stora hwålsningar skapat war, hvars inwånare lättare stadgat något Språk; är troligt, at desse öjeboar omsidor summet eller seglat til andra, med hela sin språklåda. Alt ändrar sig efter hand, och människor förena sig i wissa flokar, mindre genom wilstagna lagar, än lika nåring och lefnadsfatt. Herdar utan bostap stötte undertiden tilsamman, ungdomen af bägge könen samlades ur någden, man såg flera ansigtet, en utmärkt olikhet gjorde jämförelsen lätt och ögonstenlig: korteligen man fick tankar om skönhet, fortjenst och företräde. Nu tändes en låga, som fallas kärlek, och brister ut i raseri wid första motstånd: här groo swartsjukan, här upwärer oenighet, och den skönsta rörelse watnas af människjo-blod.

Samleplatsen blir sedan ordentelig wid deras hyddor, eller kring en wördig Ek: ungdomen trallar och höppar, jag wet icke om jag tör säga, sjunger och dansar. Den ene ser på den andre, wil ses igen, och önskar,

skat,

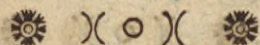
skat, at passera för något i den lilla Publiquen. Den bästa sång- och dans-mästaren, den stark- och snabbaste löparen blef alrämest agtad, och här gjordes första steget til den olikhet, som herskar ibland uslingar. Nya laster woro redan på wågen at infinna sig. Fångarna, föragt, blygd och afund, hårliga frugter af wåra framsteg, störade sällheten. Sedan agtning och et stadgat wärde fäddt högsätet in, blefwo många friare til en inbillad, men smikvande förmån: och det war icke rådeligt, at brista mot en starkare i äroberyggeser. Ty den förolämpade saun oförrätten mindre skadelig, än föragtet drågeligt. Hwar och en hämnade sig, alt som han gjorde större eller mindre wäsende af sig sjelf. Hämnden war stark i brist på lagar, folket mindre tålmodigt, och meddmkan astog. Detta tillståndet håller dock författaren före, ware det sällaste för människjan, som war nu lika stild ifrån en fångtig dumbhet och skadelig insigt. Alla widare framsteg, heter det, hafwa wäl fullkommat Personerna, men skadat människjo-slågtet. Så länge man åtnögdes med hwad en enda kunde göra, lefde man fri på stora wiser. Man war frisk och ärlig karl, och njöt omgångs utan trældom. Men så snart en åskade förråd för flera, för jämlikheten ur werlden. Arbetet fick händer och fötter, skogarne blefwo slätter, och watnades med swett: uselhet, trældom och elände wärte med skörden. Guld och silfwer, säger Poeten, men järn och såd, säger Philosophen, gjorde människjan beleswad, och slågtet förderfwat; alrämest uti Europa, som öfwerflödar af de sednare waror. Det är obegripeligt, huru sanning och järnsnide kommet up. De wilde i America wæste af intet dera, när Europäerne besökte dem. Ho lärde

Jdio-

Ödioter de lagar, efter hvilka jorden upodlas, ja wärternas få tilbörlig frast och näring? Ho lärde dem noga om tan af säd, och hela processen wid bakerier? Huru öfwertalte man sig, at mista en span, at sprida den ut, at arbeta och wänta? Troligt, at wildhafre och dylik säd sunnets äfwenfå smakelig, som en hop nötter, blåbär och flera frugter: troligt, at dessa wärter förmärktes de platsar, som blifwet af swin eller annan tilsällighet uprisne; hwilken händelse konsten efterapat, och brukat hwassa stenar för plog och hackor.

Efter åkerbruket upkom första storckistet, och en tilerkänd egendom gaf reglor til råtwisa. För at tillägna sig en åker, war nog at upodlat honom. Arbetet war mit, och detta gaf ågande rätten til de frugter, som annars uteblifwet. Din järn- och jord- arbetelika lyckats, om möda, konst och krafter waret enahanda; hade likheten ännu funnet utrymme. Men den starkare gjorde mer, den slögare bättre arbete. Den qwickare sökte up genwägar: den ene wann årligen, den andre kunde med swårighet föda sig. Den ene blef rik, den andre fattig; och här se wi den naturliga olifheten i sin lysande dag. Intet är lättare, än inbillas sig resten. Konster, finnas nu så smånigen up, språken förmera sig, bruk och misbruk följa med Rikedomar. Förnustet arbetar, egenårleken brinner, qwickheten stiger: Rangen stadfästes efter rikedomar, efter magt at gagna och stada, efter qwickhet och styrka, skönhet, snabbhet, gåfwor och förtjenst. Uger ingen dessa förmåner, måste de lånas och förställas. De finnas och wara, blef ej länge et och samma. Wålfornmen, bedrägeliga stolthet, med hela det pack utaf gåfwor, som gläder språttbökar, och förblindar de fönas ögon.

ögon. Sägne sig doch ingen öfwermåttan; om detta tillståndet underkastar öf alla uptänkelige behof, och gör öf til trälav af war och andras smak, af naturen och alla människor. Herren brukar ju warsamhet med sin träl, den rika behöfwer andras tjenst, en fattig deras hjälp. Swar och en måste ouphörligen förbinda sin och andras förmån; och så laga, at de angelagnare Personer finna en verkelig eller inbillad fördel wid den möda, de gifwa sig för en medmänniskas. Hwad söder detta lesvernet af sig? Jo, man leswer som en bedragare med somlige, och som en Tyrann med somlige. Den man behöfwer, och ej kan skrämman, bedrager man. Lusten at göra lycka stadnar ej wid sansstyldiga behof. Man wil lysa öfwer andra; där upkommer en stygg åstundban, at inbördes stada sina jämlikar: en hemlig svartfuka, så mycket farligare, som wålwiljan täcker hånne. Författaren wisar sedan, huru Rikedomar, som bestodo i jordägendom och kreatur, affkuros för de fattige, som haft olyckan at födas, sedan ingen dugelig torfwa war öftrig. De måste då taga af den rikares hand, hwad de behöfde til kläder och föda: hwaraf upkom träldom och Herrawälde, stöld och wåldsamheter. När de rikare smakat någon tid något at hersta, blef detta deras hufwud-passion. De brukade nu sine förtjentare trälav, at förskaffa sig flere från närgränsande orter. En således upkommen olifhet hade inga sjustiga påföljder. Lusten at inkräkta å den ena sidan, och at stjåla å den andra, förtog målföret för den naturliga medömkan. Rättwisan hade ingen klubba i sin hand, och det blef en nödwändighet, at stita tråtor med påkessångar, at slå och mörda hwarandra med samma tapperhet som nu.

Imedlertid fatta de rikare det beslut, at försäkra sin egendom med lag, och wälja sig et huswud. Fördelen af borgeliga inväningar stack hwar en i ögonen: ingen hade förfarenhet nog, at se förut alla möjliga farligheter; och de wisaste funno, at Friheten måtte til hälften uposfras, för at rädda den ena delen, som en arm afhugges, at den andre må bärgas. Jag måste nu flynda til annat, och lemna Rousseau, med alla de dråpeliga drag, och synnerliga Leror, som återstå.

Witterlekar.

Ännu kännes en Voltaire igen på sina luteslag. Uti Grasskriften öfwer Margrethinnan af Barents är följande Strophe synnerligen wård at märka.

C' est nous tristés humains, nous qui sommes à plaindre,

Dans nos champs desolés et sous nos boulevards,

Condamnés à souffrir, condamnés à tout craindre

Des serpens de l' Envie et des fureurs de Mars.

Les Peuples foulés gemissent,

Les Arts, les Vertus perissent,

On assassine les Rois :

Tandis que l' on ose encore

Dans ce Siecle, que j' abhorre,

Parler de moeurs et de loix!

Hwad Nytt i Staden?

den 2 Junii 1759.

Kundgörelser.

I dag får jag det något at kundgöra 2 Fastigheter, här närintil belägna: nämligen

En wacker bördfri gård, af $\frac{1}{2}$ Mantal, eller et Krono - Skatte - hemman af 25 Markor Smör - räntejord, i Jessbergs Soken och $\frac{3}{4}$ mil härifrån beläget, det är mellan Valtorp och Lunnagården. Detta hemman kommer den 12 i denne Månad genom offentlig Auction at försäljas: förmånerne äro följande:

1. En ansentlig och ny åbyggnad, bestående af Manbyggning, eller 6 Rum under, och en Sal öfwanpå, jämte 2 Fingelbyggningar, det är Dreng - och Bakarestuga med 2 gåll å ena, men å andra sidan Sådesbo och Wisthus fördelt i 2 rum med dubbel botten. Ladugården står i kwadrat winkel midt för manhusen, efter Boveska reglan, och innehåller 2 foderlador, en på hwardera sidan om logan, jämte Fåhus til 20 Klaf bundna Nötkreatur, och Stall med 8 Spetrum.

2. Trä - och Kryddegård omkring Manhusen på 3 sidor, hwaruti finnas öfwer 100, mest unga, doch några barande, frukträ.

3. Åker til 9 eller 10 Tunnlands Utsäde, som kan förökas til et nyttigt alterum tantum. Ången, som består mest af åkrewall, bår årligen från 100 til 140 Skakar Hö.

4. Små-